

Ostrowska, Teresa

Zbigniew Woźniewski 1914-1969

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 15/4, 797-803

1970

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

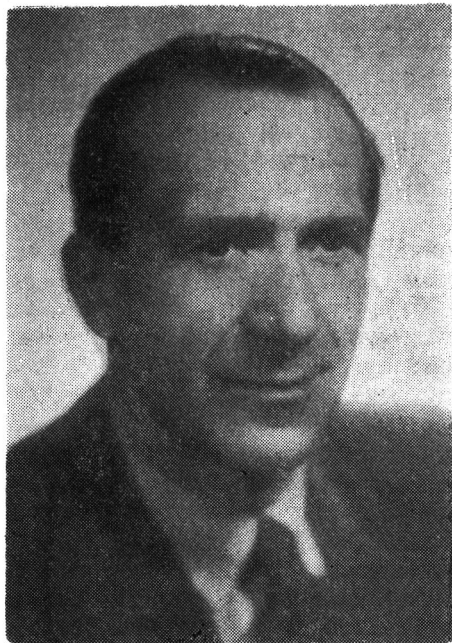
ZBIGNIEW WOŹNIEWSKI
1914—1969

Dnia 31 grudnia 1969 r. zmarł nagle w wieku lat 55 kierownik Katedry i Zakładu Historii Medycyny Akademii Medycznej w Warszawie pułkownik doc. dr med. Zbigniew Woźniewski, lekarz humanista, społecznik i ftizjochirurg.

Zbigniew Woźniewski urodził się 9 kwietnia 1914 r. w Nakle nad Notecią jako syn Michała i Marty z Brzezińskich. Rodziców stracił we wczesnym dzieciństwie. Do szkół uczęszczał w Bydgoszczy, tam też w 1933 r. skończył Państwowe Gimnazjum Humanistyczne. Wcześniej, bo już w czasach szkolnych interesował się teatrem, książką (zarówno od strony treściowej jak i formalnej), czasopiśmiennictwem. W sierpniu 1934 r. jako student Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego był współzałożycielem, a następnie w ciągu 9 miesięcy redaktorem odpowiedzialnym, później naczelnym administratorem drukowanego w Bydgoszczy ilustrowanego miesięcznika międzyszkolnego „Ogniwa”.

W czasie studiów lekarskich Zbigniew Woźniewski związał się jako wolontariusz z Zakładem Histologii Prawidłowej i Embriologii Uniwersytetu Poznańskiego kierowanym przez prof. Tadeusza Kurkiewicza i z Zakładem Historii i Filozofii Medycyny Uniwersytetu Poznańskiego prowadzonym przez prof. Adama Wrzoska. W 1939 r. zaczął gromadzić materiały do działalności znakomitego polskiego histologa dr Wacława Mayzla (1847—1916).

W końcu listopada 1939 r. przyjechał do Warszawy podejmując pracę w charakterze wolontariusza w Szpitalu Wolskim na Oddziale Chorób Wewnętrznych doc. Jana Roguskiego. Tutaj w ramach Tajnego Uniwersytetu 2 sierpnia 1941 r. uzyskał stopień lekarza, a następnie w lutym 1942 r. otrzymał etat asystenta. Obok zajęć klinicznych na Oddziale Ftizjatrii pracował naukowo, wygłaszając referaty na posiedzeniach naukowych Szpitala Wolskiego i na organizowanych tamże kursach doszkalających dla lekarzy. Referaty te dotyczyły ftizjatrii i historii medycyny. Zachęcony przez doc. J. Roguskiego, zajął się opracowywaniem historii Szpitala Wolskiego. W tym celu od 1941 r. gromadził materiały archiwalne, kronikarskie, drukowane i ikonograficzne wykorzystując materiały z archiwum Szpitala, biblioteki Towarzystwa Lekar-

skiego Warszawskiego i sięgając do tradycji ustnej i wspomnień osób żyjących.

Okres Powstania Warszawskiego Zbigniew Woźniewski przeżył w Szpitalu Wolskim. Tutaj będąc jedynym lekarzem pozostałym w Szpitalu przejął obowiązki lekarza naczelnego i spełniał je przez 3 miesiące do końca października 1944 r. ratując z brawurą odwagą życie wielu ludziom. Po ewakuacji Szpitala do Pszczelina k. Brwinowa nadal nim zarządzał do końca marca 1945 r.

Po wyzwoleniu 14 kwietnia 1945 r. uzyskał weryfikację dyplomu na Uniwersytecie Poznańskim. Jednocześnie złożył tam rozprawę na stopień doktora *O drenażu ssącym jam gruźliczych*, napisaną pod kierunkiem doc. J. Roguskiego. Była to pierwsza polska praca na ten temat.

W tym też miesiącu, po objęciu kierownictwa Oddziału Chirurgicznego Szpitala Wolskiego przez dr Leona Manteuffla, Woźniewski został tam mianowany asystentem.

W roku następnym 28 czerwca uzyskał stopień doktora medycyny na Uniwersytecie Poznańskim.

Zbigniew Woźniewski, specjalizując się w zakresie chirurgii płuc nie zaważał swoich zainteresowań jedynie do tej dziedziny. W latach 1947—1948 podjął się honorowej pracy na stanowisku sekretarza w redakcji „Polskiego Tygodnika Lekarskiego” wydawanego przez Lekarski Instytut Naukowo-Wydawniczy. Od tej pory związał się na długie lata z zastępcą redaktora naczelnego, dyrektorem Lekarskiego Instytutu Naukowo-Wydawniczego, później dyrektorem Głównej Biblioteki Lekarskiej i kierownikiem Katedry i Zakładu Historii Medycyny Akademii Medycznej w Warszawie — docentem, następnie profesorem Stanisławem Konopką. Zajmując się historią medycyny, prowadził ćwiczenia ze studentami, ogłaszał prace i oceny wydawnictw z tej dziedziny. W latach 1963—1969 współpracował z wydawanym przez Główną Bibliotekę Lekarską „Przeglądem Piśmiennictwa Lekarskiego Polskiego”.

Zająć tych nie przerwał, gdy w lutym 1949 r. otrzymał stanowisko ordynatora Oddziału Torakochirurgicznego Sanatorium Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Otwocku, na którym pozostawał do 1960 r. Po zlikwidowaniu tego Oddziału został przeniesiony na Oddział Chirurgii Dziecięcej Centralnego Szpitala Klinicznego MSW przy ul. Wołoskiej, gdzie po pewnym czasie otrzymał stanowisko zastępcy ordynatora Oddziału. Jednocześnie przez cały ten czas był konsultantem chirurgiem w Sanatorium Przeciwgruźliczym dla Młodzieży w Dziekanowie Leśnym i Świdrze.

W lutym 1968 r. uzyskał stopień naukowy docenta nauk medycznych w zakresie historii medycyny na podstawie pracy *Historyczny zarys leczenia gruźlicy płuc w Polsce*.

Z dniem 31 lipca 1969 r. został zwolniony z czynnej służby wojskowej, przechodząc na emeryturę w stopniu pułkownika.

W dwa miesiące później 1 października 1969 r. Woźniewskiemu powierzono kierownictwo Katedry i Zakładu Historii Medycyny Akademii Medycznej w Warszawie. Odtąd mógł całkowicie poświęcić się tej dyscyplinie.

Woźniewski przejawiał wiele inicjatywy w rozlicznych organizacjach i stowarzyszeniach naukowych i społecznych. Był aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny od 1957 r. i wie-

loletnim członkiem Zarządu Głównego, członkiem Polskiego Towarzystwa Ftizjopneumonologicznego i przewodniczącym jego Sekcji Historycznej, członkiem Towarzystwa Przyjaciół Książki.

Od 1962 r. wchodził w skład Komitetu Organizacyjnego Klubu Lekarza Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, w którym organizował szereg imprez naukowych i rozrywkowych.

Był czynnym uczestnikiem posiedzeń naukowych, członkiem komisji organizacyjnych zjazdów, konferencji i sympozjów lekarskich. Zasłużył się także jako doskonały popularyzator medycyny.

Bystry obserwator, pełen werwy, humoru, pomysłowości, miał szerokie zainteresowania. Z zapałem zbierał książki, ekslibrisy, medale, znaczki pocztowe, reklamy, ogłoszenia, anegdoty, wiersze i ryciny o tematyce lekarskiej. Miejscem jego pracy i poszukiwań były biblioteki, antykwariaty, archiwa, a nawet cmentarze. W pozornie zwykłych faktach umiał wynaleźć interesujące szczegóły. Znał wartość drobnych wzmianek w codziennej prasie, napisów nagrobkowych, pomników, portretów, ikonografii — dla historii medycyny. Prowadził kartotekę lekarzy na cmentarzach warszawskich, sporządzał własnoręcznie odlewy rzeźb nagrobkowych. W oparciu o stare dyplomy lekarskie i doktorskie opracowywał wzory odpowiednich druków dla dzisiejszych potrzeb Akademii Medycznych.

Zbigniew Woźniewski był autorem 98 prac o różnorodnej tematyce. Reprezentowane w nich były chirurgia klatki piersiowej, historia medycyny i dokumentacja lekarska.

Najcenniejszym jego osiągnięciem w torakochirurgii była własna modyfikacja wybiórczej torakoplastyki szczytowej.

Olbrzymią większość swych prac Woźniewski poświęcił historii medycyny i dokumentacji medycznej. Prace te dotyczyły m.in. historii Szpitala Wolskiego, historii onkologii w Polsce, historii chirurgii dziecięcej w Polsce, historii ftizjatrii w Polsce i na świecie, historii medycyny i lekarzy w Warszawie, historii medycyny w prasie codziennej, biografistyki, opracowań pomocniczych do dziejów medycyny.

Do obszerniejszych i cenniejszych prac Woźniewskiego należy zaliczyć monografie Szpitala Wolskiego [5, 19]. Historię ftizjatrii najpełniej reprezentuje praca habilitacyjna *Historyczny zarys leczenia gruźlicy płuc w Polsce* [63], będąca podsumowaniem wieloletnich badań autora. Woźniewski przedstawił w niej polską ftizjatrię od najdawniejszych publikacji lekarskich z XVI w. do 1939 r. Jest to pierwsze w naszym piśmiennictwie monograficzne ujęcie tego obszernego zagadnienia, oparte na licznych i nieraz trudno dostępnych źródłach.

Wynikiem poszukiwań w codziennej prasie były prace: *O reklamie lekarskiej nie tak dawnych czasów* [42]; *Medycyna i lekarze w prasie warszawskiej przed stu laty* [58]; *Prasa warszawska o przyznaniu Marii Skłodowskiej Curie nagrody Nobla* [65] i in. Do tej grupy można zaliczyć także wydawnictwo zwarte *Polska fraszka i satyra medyczna* [31]. Książka ta opracowana wspólnie z Tadeuszem Borzęckim zawiera wybór 370 fraszek z piśmiennictwa polskiego począwszy od Biernata z Lublina, skończywszy na 1914 r. Wartość książki podnoszą dodane ryciny z tego okresu czasu.

Owocem poszukiwań w innego rodzaju źródłach były prace: *Lekarze warszawscy patronami ulic stolicy* [50]; *Edmund Biernacki w świetle*

akt personalnych Warszawskiej Rady Miejskiej [66]; *Lekarze polscy na znaczku pocztowym* [67] i in.

Woźniewski zasłużył się także w dziedzinie biografistyki. Był on autorem szeregu artykułów biograficznych wybitnych lekarzy Szpitala Wolskiego oraz lekarzy ftizjatrów. Dla *Polskiego Słownika Biograficznego* opracowywał sylwetki polskich chirurgów. Deceniając doniosłość i potrzebę tego rodzaju źródeł zainicjował w ramach Polskiego Towarzystwa Ftizjopneumonologicznego opracowywanie Słownika Ftizjatrów Polskich, który miał się ukazać jako suplement do czasopisma „Gruźlica i Choroby Płuc”.

Prace historyczno-dokumentacyjne Zbigniewa Woźniewskiego jak: *Polski Almanach Medyczny* [17], *Rozprawy na stopień doktora medycyny, stomatologii i farmacji w latach 1945—1952* [44] i *Rozprawy na stopień doktora medycyny polskich wydziałów lekarskich. Okres międzywojenny* [68] zadziwiają swoją dokładnością i bogactwem bezcennych szczegółów. Należy tu wymienić również *Wykaz prac drukowanych w Problemach Lekarskich za lata 1954—1958* [59] i — pozostający w maszynopisie *Wykaz prac drukowanych w Archiwum Historii Medycyny za lata 1924—1967* [3], a także kalendarz historyczny *Daty-fakty-ludzie w dziejach medycyny drukowany w Małej Encyklopedii Zdrowia* [46].

Jako historyk medycyny, doświadczony pisarz i redaktor apelował do lekarzy o precyzję słowa i właściwą formę publikacji naukowych w artykułach *O wspólny język lekarski* [3] i *O technice pisarskiej pracy naukowej* [60].

Zbigniew Woźniewski był także autorem wielu recenzji wydawnictw źródłowych i opracowań historyczno-dokumentacyjnych.

Doświadczenie w dziedzinie pracy redakcyjnej wzbogacał redagując wydawnictwo *Dziesięciolecie Centralnego Szpitala Klinicznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Warszawie 1951—1961*. Warszawa 1962, będąc jednym z redaktorów czasopisma Centralnego Szpitala Klinicznego MSW „*Problemy Lekarskie*” (1967—1969) i członkiem Rady Redakcyjnej czasopisma „*Gruźlica i Choroby Płuc*” (1968—1969).

W uznaniu zasług wielokrotnie był odznaczany. Otrzymał odznakę „*Za wzorową pracę w Służbie Zdrowia*” (w 1954 r.), Medal X-lecia Polski Ludowej (w 1955 r.), Srebrny Krzyż Zasługi (w 1955 r.), Brązowy Medal „*Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny*” (w 1956 r.), Złoty Krzyż Zasługi (w 1958 r.), Odznakę 10 lat w Służbie Narodu (w 1963 r.), Srebrny Medal „*Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny*” (w 1965 r.) i Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (w 1968 r.).

Zbigniew Woźniewski intensywnie pracując snuł projekty nowych badań. W porozumieniu z Państwowym Zakładem Wydawnictw Lekarskich planował wydanie nowego *Polskiego Almanacha Medycznego*, projektował wspólnie z T. Borzęckim wydanie *Facecji i anegdot o lekarzach i farmaceutach*, do których stale zbierał teksty i ryciny. Myślał o wydawaniu oryginalnego corocznego *Kalendarza Informatora* i wydawnictwa popularnonaukowego *Księga odkryć i wynalazków*. Zamierzał jako redaktor naukowy wydawać serię „*Lekarz a społeczeństwo*” zaprojektowaną jako publikację, ukazującą się cztery razy rocznie w formacie kieszonkowym, a obejmującą monografie popularne poświęcone życiu i pracy postępowych lekarzy polskich, a także zagadnienia humanistyczne z pogranicza nauk medycznych.

Tematem, który Go ostatnio zajmował, były programy nauczania historii medycyny.

Realizacji tych projektów nie doczekał. Zmarł nagle 31 grudnia 1969 r.

Teresa Ostrowska

WYKAZ PRAC DOC. DRA ZBIGNIEWA WOŹNIEWSKIEGO
Z ZAKRESU HISTORII MEDYCYNY

1. Prof. dr med. Janusz Zeyland jako ordynator Szpitala Wolskiego w Warszawie. *Polski Tygodnik Lekarski* R. 1: 1946 nr 13 s. 393—396, ilustr. 1.
2. Dr med. Józef Marian Piasecki jako ordynator i dyrektor Szpitala Wolskiego. *Tamże* nr 21 s. 649—651, ilustr. 1.
3. O wspólny język lekarski. *Tamże* nr 31 s. 998—1000.
4. Pierwsze dni powstania warszawskiego w szpitalach na Woli. *Tamże* R. 2: 1947 nr 1 s. 31—32, nr 2 s. 61—64, nr 3 s. 94—96, nr 4 s. 126—128.
5. Rys historyczny Szpitala Wolskiego w Warszawie 1877—1939. *Szpitalnictwo Polskie* R. 1: 1948 nr 1 s. 88—106, nr 2 s. 299—329, nr 3—4 s. 435—479, ilustr. 29.
6. Wacław Mayzel zapoznany histolog polski. *Polski Tygodnik Lekarski* R. 4: 1949 nr 5 s. 157—160, nr 6 s. 188—191, ilustr. 1.
7. Halina Alicja Bieleńska (wspomnienie pośmiertne). *Tamże* nr 52 s. 1615.
8. [Rec.] S. Konopka: Polska Bibliografia Lekarska za rok 1946. Warszawa 1951. *Służba Zdrowia* R. 3: 1951 nr 48 s. 4.
9. Współczesna ocena kliniczna nowotworu sutka operowanego z pomyślnym skutkiem w roku 1773. *Polski Tygodnik Lekarski* R. 8: 1953 nr 36 s. 1252—1256, ilustr. 2.
10. Główna Biblioteka Lekarska wytwarza filmy naukowe. *Służba Zdrowia* R. 6: 1954 nr 26 s. 1.
11. Historia myśli onkologicznej w Polsce. [W:] Zarys onkologii. Warszawa 1955 s. 7—12.
12. [Rec.] S. Konopka: Polska Bibliografia Lekarska za rok 1951. Warszawa 1955. *Służba Zdrowia* R. 7: 1955 nr 33 s. 2.
13. Dziesięć procent wieku (o „Polskim Tygodniku Lekarskim”). *Polski Tygodnik Lekarski* R. 11: 1956 nr 1 s. 1—2.
14. Wszystkich lekarzy, lekarzy dentyistów i farmaceutów powinien objąć Polski Almanach Medyczny. *Służba Zdrowia* R. 8: 1956 nr 11 s. 4.
15. Zapomniana praca (Franciszka Kijewskiego O wycinaniu płuc). *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* R. 6: 1957 nr 2 s. 65—68.
16. Kulisy wydawnicze Polskiego Almanachu Medycznego. *Tamże* nr 5 s. 273—277.
17. Polski Almanach Medyczny na rok 1956. Warszawa 1957. Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich ss. 724.
18. [Rec.] „Polish Medical History and Science Bulletin” 1956 nr 1, 1957, nr 2 i 3. *Archiwum Historii Medycyny* T. 20: 1957 nr 3 s. 434—435.
19. Szpital Wolski w latach okupacji (1939—1944). *Tamże* T. 21: 1958 nr 3—4 s. 185—226, ilustr. 16.
20. Pierwsze odgłosy w prasie polskiej odkrycia prątka gruźlicy przez Roberta Kocha. *Tamże* T. 22: 1959 nr 3 s. 399—405.
21. [Rec.] M. Ziółkowska: Doktor Esperanto. Warszawa 1959. *Tamże* nr 4 s. 596—597.
22. W Szpitalu Wolskim tego nie było (Na marginesie wspomnień o powstaniu warszawskim). *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* R. 8: 1959 nr 11 s. 827—830.

23. Alfred Sokołowski pioneer Polish phthisiologist. *Polish Medical Science and History Bulletin* T. 3: 1960 nr 3 s. 83.
24. A historical sketch of the Institut for Tuberculosis, formerly the „Wolski Hospital”. *Tamże* s. 111.
25. W 50-tą rocznicę zgonu Roberta Kocha. *Wiadomości o Gruźlicy i Chorobach Płuc* R. 1: 1960 nr 6 s. 7—8.
26. Goerbersdorf-Sokołowsko. Pierwsze w Europie sanatorium leczenia gruźlicy płuc. *Archiwum Historii Medycyny* T. 23: 1960 nr 1 s. 91—102, ilustr. 4.
27. Sprawozdanie z walnego zebrania Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny, jakie odbyło się w dniu 18 listopada 1960 r. we Wrocławiu. *Tamże* T. 24: 1961 nr 2 s. 235—239.
28. Jak przyjęto w Polsce odkrycie tuberkuliny. *Tamże* nr 3 s. 281—291, ilustr. 2.
29. [Rec.] A. Majewski: *Wojna: ludzie i medycyna*. T. 1—2. Lublin 1960. *Tamże* s. 353—360.
30. [Rec.] W. Fusek: *Przez piaski pustyni*. Z dziennika żołnierza Brygady Karpackiej. Wrocław 1960. *Tamże* s. 360—362.
31. Polska fraszka i satyra medyczna. Warszawa 1961. Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich ss. 399. ilustr. 63, tabl. 1 (wspólnie z T. Borzęckim).
32. Pod skalpel. Jak się wam to podoba. (O dyplomach na stopień doktora z tekstem łacińskim). *Służba Zdrowia* R. 13: 1961 nr 4 s. 4.
33. Święto zasłużonej pamięci (groby wybitnych lekarzy na cmentarzach warszawskich). *Tamże* nr 44 s. 3, ilustr. 7.
34. Prof. dr A. Wrzosek doktorem h.c. Akademii Medycznej w Poznaniu. *Polski Tygodnik Lekarski* R. 16: 1961 nr 49 s. 1910—1911, ilustr. 1.
35. Przyczyny zgonów w księgach metrykalnych parafii św. Krzyża w Warszawie w r. 1799. *Tamże* R. 17: 1962 nr 39 s. 1521—1525.
36. [Rec.] T. Allan i S. Gordon: *Skalpel i miecz*. Tłum. z angielskiego A. Szpakowska. Warszawa 1961. *Archiwum Historii Medycyny* T. 25: 1962 nr 2 s. 277—279.
37. [Rec.] Wzmianki o lekarzach polskich i obcych w pamiętnikach polskich opracowanych przez Annę Król i Marię Łosan. Warszawa 1962. *Tamże* nr 4 s. 513—514.
38. Dr med. Zbigniew Filar. Wspomnienie pośmiertne. *Tamże* s. 528—532, ilustr. 1.
39. Toż w skrócie. *Polski Tygodnik Lekarski* R. 17: 1962 nr 48 s. 1895—1896.
40. [Rec.] Katalog rozpraw doktorskich i habilitacyjnych 1959—1961. Warszawa 1962. *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* R. 11: 1962 nr 12 s. 787—788.
41. [Rec.] G. Fedorowski: *Pani z lampą*. Warszawa 1963. *Tamże* R. 12: 1963 nr 11—12 s. 689.
42. O reklamie lekarskiej nie tak dawnych czasów. *Biuletyn Informacyjny „Cefarm”* R. 13: 1963 nr 2—3 s. 75—79, ilustr. 1.
43. Plica polonica A.D. MCMLXII. *Polski Tygodnik Lekarski* R. 18: 1963 nr 6 s. 229—232, ilustr. 2.
44. Rozprawy na stopień doktora medycyny, stomatologii i farmacji w latach 1945—1952. Warszawa 1963. Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich ss. 141.
45. Wiedeńskie czasopismo lekarskie z r. 1863 o służbie zdrowia w powstaniu styczniowym. *Archiwum Historii Medycyny* T. 26: 1963 nr 3—4 s. 261—279 (wspólnie z M. Haneckim, S. Konopką, T. Różniatowskim).
46. *Daty-fakty-ludzie w dziejach medycyny*. [W:] *Mała Encyklopedia Zdrowia*. Wyd. 3. Warszawa 1963 s. 996—1007. Toż w wyd. 4. Warszawa 1967 s. 1091—1102.
47. *Dziennik lekarza dyżurnego Szpitala Wolskiego z września 1939*. [W:] *Cywilna obrona Warszawy we wrześniu 1939 r.* Warszawa 1964 s. 473—480.

48. Henryk Dobrzycki (w 50-tą rocznicę zgonu). *Archiwum Historii Medycyny* T. 27: 1964 nr 1—2 s. 55—57.
49. Sprawozdanie z Walnego Zebrania Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny jakie odbyło się w Warszawie w dniu 4 kwietnia 1964 r. *Tamże* nr 3 s. 308—311.
50. Lekarze warszawscy patronami ulic stolicy. *Tamże* T. 28: 1965 nr 3 s. 251—256.
51. Jak w dawnej Polsce suchoty leczono. *Biuletyn Informacyjny „Cefarm”* R. 15: 1965 nr 7 s. 221—225.
52. Kaczyński Kazimierz (1882—1960). [W:] *Polski słownik biograficzny* T. 11: 1965 s. 391—392 (wspólnie z P. Szarejko).
53. Karczewski Adam (1860—1909). *Tamże* T. 12: 1966 s. 28—29.
54. Karwowski Hugon (1894—1941). *Tamże* s. 162—163.
55. Kessel Kazimierz (1885—1959) *Tamże* s. 353.
56. Kijewski Franciszek (1859—1919). *Tamże* s. 450—451.
57. Materiały do prac Komisji Stabilizacyjnej Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Warszawskiego w r. 1919. *Archiwum Historii Medycyny* T. 29: 1966 nr 3 s. 293—301.
58. Medycyna i lekarze w prasie warszawskiej sprzed stu laty. *Tamże* s. 303—311, ilustr. 2 (wspólnie z W. Bogacką).
59. Wykaz prac drukowanych w „Problemach Lekarskich” za lata 1954—1958. *Problemy Lekarskie* T. 6: 1967 nr 1 s. 157—167.
60. O technice pisarskiej pracy naukowej. *Tamże* nr 2 s. 313—315.
61. Pierwsze czasopismo lekarskie Wielkopolski. [W:] Sesja naukowa w stulecie Wydziału Lekarskiego Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Poznań 1967 s. 389—394.
62. Kmiś Jan (1876—1940). [W:] *Polski słownik biograficzny* T. 13: 1967 s. 94—95.
63. Historyczny zarys leczenia gruźlicy płuc w Polsce. Warszawa 1967 ss. 196.
64. Drogi rozwoju chirurgii dziecięcej w Polsce. [W:] *Pamiętnik I-ego Zjazdu Naukowego Polskiego Towarzystwa Chirurgów Dziecięcych*. Warszawa 5—7. X. 1967. Warszawa 1968 s. 3—7 (wspólnie z J. Wleczorkiem).
65. Prasa warszawska o przyznaniu Marii Skłodowskiej-Curie nagrody Nobla. *Problemy Lekarskie* R. 7: 1968 nr 2 s. 297—308, ilustr. 2.
66. Edmund Biernacki w świetle akt personalnych Warszawskiej Rady Miejskiej. *Tamże* R. 8: 1969 nr 1 s. 183—190, ilustr. 1.
67. Lekarze polscy na znaczku pocztowym. *Biuletyn Informacyjny „Cefarm”* R. 19: 1969 nr 2 s. 71—77, ilustr. 13.
68. Rozprawy na stopień doktora medycyny polskich wydziałów lekarskich. Okres międzywojenny. Warszawa 1969. Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich ss. 106, tabl. 3.
69. Przyczynek do dziejów kardiochirurgii w Polsce. *Problemy Lekarskie* R. 9: 1970 nr 1 s. 91—98, ilustr. 3.
70. Krasieński Humbert (1833—1890). [W:] *Polski słownik biograficzny* w druku.
71. Krasnowski Michał (1832—1871). *Tamże*.
72. Krassowski Edward Antoni (1821—1898). *Tamże*.
73. Kurcjuś Aleksander (1848—1880). *Tamże*.

Prace pozostające w maszynopisie

1. Kaliciński Wiktor Franciszek (1895—1941). *Archiwum redakcji Polskiego słownika biograficznego*.
2. Kosztulski Jan (1790—1869). *Tamże*.
3. Wykaz prac drukowanych w „Archiwum Historii Medycyny” za lata 1924—1967. Kartoteka.